

# Kodeks karny.

## Komentarz do nowelizacji z 7.7.2022 r.

Przejdź do produktu na [ksiegarnia.beck.pl](https://ksiegarnia.beck.pl)

# KODEKS KARNY

(t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 1138 ze zm.)

## Część ogólna

### Rozdział I. Zasady odpowiedzialności karnej

#### **Art. 10.**

Wiek  
a odpowiedzialność  
karna

§ 1. Na zasadach określonych w tym kodeksie odpowiada ten, kto popełnia czyn zabroniony po ukończeniu 17 lat.

§ 2. Nieletni, który po ukończeniu 15 lat dopuszcza się czynu zabronionego określonego w art. 134, art. 148 § 1, 2 lub 3, art. 156 § 1 lub 3, art. 163 § 1 lub 3, art. 166, art. 173 § 1 lub 3, art. 197 § 3 lub 4, art. 223 § 2, art. 252 § 1 lub 2 oraz w art. 280, może odpowiadać na zasadach określonych w tym kodeksie, jeżeli okoliczności sprawy oraz stopień rozwoju sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste za tym przemawiają, a w szczególności, jeżeli poprzednio stosowane środki wychowawcze lub poprawcze okazały się bezskuteczne.

§ 2.<sup>1</sup> *Nieletni, który po ukończeniu 15 lat dopuszcza się czynu zabronionego określonego w art. 134, art. 148 § 1, 2 lub 3, art. 156 § 1 lub 3, art. 163 § 1 lub 3, art. 166, art. 173 § 1 lub 3, art. 197 § 1, 3, 4 lub 5, art. 223 § 2, art. 252 § 1 lub 2 oraz w art. 280, może odpowiadać na zasadach określonych w tym kodeksie, jeżeli okoliczności sprawy oraz stopień rozwoju sprawcy, jego*

---

<sup>1</sup> Art. 10 § 2 w brzmieniu ustawy z dnia 7.7.2022 r. (druk sejmowy Nr 2024), która wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.

*właściwości i warunki osobiste za tym przemawiają, a w szczególności, jeżeli poprzednio stosowane środki wychowawcze lub poprawcze okazały się bezskuteczne.*

*§ 2a.<sup>2</sup> Nieletni, który po ukończeniu 14 lat, a przed ukończeniem 15 lat, dopuszcza się czynu zabronionego określonego w art. 148 § 2 lub 3, może odpowiadać na zasadach określonych w tym kodeksie, jeżeli okoliczności sprawy oraz stopień rozwoju sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste za tym przemawiają oraz zachodzi uzasadnione przypuszczenie, że stosowanie środków wychowawczych lub poprawczych nie jest w stanie zapewnić resocjalizacji nieletniego.*

*§ 3. W wypadku określonym w § 2 orzeczona kara nie może przekroczyć dwóch trzecich górnej granicy ustawowego zagrożenia przewidzianego za przypisane sprawcy przestępstwo; sąd może zastosować także nadzwyczajne złagodzenie kary.*

*§ 3.<sup>3</sup> W wypadku określonym w § 2 orzeczona kara nie może przekroczyć dwóch trzecich górnej granicy ustawowego zagrożenia przewidzianego za przypisane sprawcy przestępstwo, które nie jest zagrożone karą dożywotniego pozbawienia wolności. W wypadkach określonych w § 2 i 2a sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary.*

*§ 4. W stosunku do sprawcy, który popełnił występki po ukończeniu lat 17, lecz przed ukończeniem lat 18, sąd zamiast kary stosuje środki wychowawcze, lecznicze albo poprawcze przewidziane dla nieletnich, jeżeli okoliczności sprawy oraz stopień rozwoju sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste za tym przemawiają.*

## Spis treści

### I. Zmiany w § 2

- A. Komentarz
- 1. Istota przepisu
- 2. Cel zmiany
- 3. Omówienie zmiany
- 4. Formy zjawiskowe a odpowiedzialność nieletniego
- 5. Odpowiedzialność karna nieletnich
- 6. Okoliczności sprawy
- 7. Właściwości osobiste

### 8. Pozostałe uwagi

- B. Opinie podmiotów
- C. Linia orzecznicza

### II. Nowo dodany § 2a

- A. Komentarz
- 1. Istota przepisu
- 2. Cel zmiany
- 3. Omówienie zmiany
- 4. Uzasadnione przypuszczenie
- B. Opinie podmiotów

---

<sup>2</sup> Art. 10 § 2a dodany ustawą z dnia 7.7.2022 r. (druk sejmowy Nr 2024), która wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.

<sup>3</sup> Art. 10 § 3 w brzmieniu ustawy z dnia 7.7.2022 r. (druk sejmowy Nr 2024), która wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.

C. Linia orzecznicza

### III. Zmiany w § 3

A. Komentarz

1. Istota przepisu

2. Cel zmiany

3. Omówienie zmiany

B. Linia orzecznicza

## I. Zmiany w § 2

### A. Komentarz



**1. Istota przepisu.** W art. 10 § 2 KK rozszerzono możliwość pociągnięcia do odpowiedzialności przed sądem nieletniego, który ukończył 15 lat, i odpowiadania wówczas przez niego na podstawie przepisów Kodeksu karnego w sytuacji popełnienia przestępstwa zgwałcenia określonego w art. 197 § 1, 3, 4 lub 5 (wcześniej tylko w § 3–4).

**2. Cel zmiany.** Przedmiotowa zmiana ma na celu modyfikacje w zakresie odpowiedzialności karnej nieletnich. Rozszerzono bowiem katalog przestępstw, za które nieletni może odpowiadać po ukończeniu 15 lat na podstawie przepisów Kodeksu karnego. *Primo*, przewidziano tutaj możliwość odpowiadania takiego nieletniego za typ podstawowy zgwałcenia z art. 197 § KK. *Secundo*, zmiana jest następstwem wprowadzenia (przedmiotową nowelizacją także) w art. 197 KK dodatkowych typów kwalifikowanych zgwałcenia:

- 1) posługując się bronią palną, nożem lub innym podobnie niebezpiecznym przedmiotem lub środkiem obezwładniającym albo działając w inny sposób bezpośrednio zagrażający życiu (§ 3 pkt 4);
- 2) wobec kobiety ciężarnej (§ 3 pkt 5);
- 3) utrwalając obraz lub dźwięk z przebiegu czynu (§ 3 pkt 6);
- 4) wobec małoletniego poniżej lat 15 lub sprawca czynu określonego w § 1–3 działa ze szczególnym okrucieństwem lub następstwem tego czynu jest ciężki uszczerbek na zdrowiu (§ 4);
- 5) następstwem czynu określonego w § 1–4 jest śmierć człowieka (§ 5).

**3. Omówienie zmiany.** Odpowiedzialność karna nieletniego na podstawie przepisów Kodeksu karnego została rozszerzona o przestępstwo zgwałcenia popełnione w różnych jego odmianach. Nie straciły na aktualności przesłanki pociągnięcia nieletniego do odpowiedzialności za popełnienie przestępstwa z art. 197 § 1, 3, 4 lub 5 KK:

- 1) dopuszczenie się czynu zabronionego po ukończeniu 15. roku życia w chwili jego popełnienia;

- 2) okoliczności sprawy oraz stopień rozwoju sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste przemawiają za pociągnięciem go do odpowiedzialności karnej;
- 3) poprzednio stosowane środki wychowawcze lub poprawcze okazały się bezskuteczne, z tym że przedmiotowa przesłanka nie jest warunkiem koniecznym pociągnięcia nieletniego do odpowiedzialności karnej (o czym stanowi słowo „a w szczególności”), zaś dwie poprzednie muszą zaistnieć łącznie.

W przedmiotowym projekcie wskazano ponadto, że minimalny wiek odpowiedzialności karnej w Europie waha się między 10. (Anglia i Walia, Szwajcaria, Irlandia Północna) a 18. rokiem życia (Belgia). W przypadku większości państw europejskich, wiek odpowiedzialności nieletnich ustalono między tymi dwoma wartościami. Przykładowo w Holandii, Szkocji i Turcji wynosi on 12 lat, we Francji – 13 lat, w Austrii, Niemczech, Włoszech, Hiszpanii, Słowacji i Słowenii – 14 lat, w Grecji oraz państwach skandynawskich – 15 lat, w Rosji – 16 lat (por. *K. Buczkowski*, Wymiar sprawiedliwości wobec nieletnich w wybranych krajach, Instytut Wymiaru Sprawiedliwości, Warszawa 2018, s. 7). Następnie Ministerstwo Sprawiedliwości dodało, że w związku z tym proponowane w projekcie rozwiązanie należy uznać za mieszczące się w modelach odpowiedzialności karnej nieletnich przewidzianych w krajach UE (Uzasadnienie druku sejmowego Nr 2024, Sejm RP IX kadencji, s. 7). Jednakże już nie wiadomo, dlaczego nie powołano dalszej części opracowania tego Autora, w którym wskazano, że nie oznacza to, iż od tego wieku stosowanie kar i środków karnych rzeczywiście ma zastosowanie. W przypadku „młodszych” nieletnich zamiast kary pozbawienia wolności stosuje się sankcje wychowawcze nakładane na rodzinę, a właściwym dla rozpoznania tego typu spraw jest sąd dla nieletnich (np. Francja i Grecja). W Szwajcarii do sprawców w wieku 10–14 lat można zastosować przez sąd dla nieletnich tylko środki wychowawcze, a umieszczenie w ośrodkach wychowawczych – podobnie jak przykładowo w Słowenii, Chorwacji czy Serbii – jest możliwe dopiero po ukończeniu 15. roku życia (*K. Buczkowski*, Wymiar sprawiedliwości wobec nieletnich, s. 7–9).

**4. Formy zjawiskowe a odpowiedzialność nieletniego.** Zwrócić także należy uwagę, że w piśmiennictwie prezentowane są trzy odrębne stanowiska odnośnie do form zjawiskowych w związku z odpowiedzialnością nieletniego. Zwolennicy pierwszego stanowiska podkreślają, że art. 10 § 2 KK może mieć zastosowanie w jakiegokolwiek formie współdziałania przestępnego, tj. do wszystkich postaci **form sprawczego współdziałania** (sprawstwo pojedyncze, współsprawstwo, sprawstwo kierownicze, sprawstwo polecające) i **niespraw-**

**czych form współdziałania** (za podżeganie oraz pomocnictwo do wymienionych w tym przepisie typów lub odmian typów przestępstw). Podkreślają, że wszystko to mieści się w granicach wykładni literalnej i przepis nie podlega wykładni rozszerzającej [zob. np. A. Wąsek, w: O. Górniok, S. Hoc, M. Kalitowski, S.M. Przyjemski, Z. Sienkiewicz, J. Szumski, L. Tyszkiewicz, A. Wąsek, Kodeks karny. Komentarz. Tom 1, Gdańsk 2005, s. 143; J. Lachowski, w: V. Konarska-Wrzošek (red.), Kodeks karny. Komentarz, Warszawa 2020, kom. do art. 10, teza 8, s. 92; V. Konarska-Wrzošek, w: P. Górecki, V. Konarska-Wrzošek, Postępowanie w sprawach nieletnich. Komentarz, Warszawa 2019, kom. do art. 10, teza 5, s. 370; A. Grześkowiak, w: A. Grześkowiak, K. Wiak (red.), Kodeks karny. Komentarz, Warszawa 2021, kom. do art. 10, Nb 17; M. Budyn-Kulik, w: M. Mozgawa (red.), Kodeks karny. Komentarz aktualizowany, Lex/el. 2022, kom. do art. 10, teza 17]. Drugi pogląd polega na przyjęciu, że nieletni dopuszczający się zgwałcenia w wymienionych powyżej odmianach w formie podżegania lub pomocnictwa nie może ponieść odpowiedzialności w warunkach określonych w art. 10 § 2 KK, bowiem podżegacz i pomocnik popełniają czyn o innej kwalifikacji oraz innym zespole ustawowych znamion niż sprawca z art. 197 KK [zob. A. Zoll, w: W. Wróbel, A. Zoll (red.), Kodeks karny. Część ogólna. T. 1, Komentarz do art. 1–52 KK, Warszawa 2016, kom. do art. 10, teza 25, s. 181 – pogląd ten jest odosobniony]. Zwolennicy trzeciego stanowiska przyznają rację Ł. Pohlwi, który ogranicza odpowiedzialność karną nieletniego na podstawie przepisu art. 10 § 2 KK tylko do form wykonawczych sprawstwa [zob. Ł. Pohl, Istota pomocnictwa w kodeksie karnym z 6 VI 1997 r., RPEiS 2000, Nr 2, s. 80–82; *tenże*, Pomocnictwo a inne zjawiskowe formy czynu zabronionego (kryteria różnicujące), Prok. i Pr. 2001, Nr 6, s. 29–30; *tenże*, Zakres odpowiedzialności karnej nieletniego w Kodeksie karnym z 1997 r. (o konieczności pilnej zmiany art. 10 § 2 KK – problem form popełnienia czynu zabronionego), PwD 2017, Nr 30, s. 7–18; *tenże*, Ponownie w sprawie zakresu odpowiedzialności karnej osoby nieletniej według Kodeksu karnego z 1997 r. (zagadnienie form popełnienia czynu zabronionego) – uwagi o metodzie rozwiązania problemu, PwD 2018, Nr 35, s. 116–143]. Pogląd ten akceptuje przykładowo O. Sitarz [zob. O. Sitarz, w: M. Królikowski, R. Zawłocki (red.), Kodeks karny. Tom I. Część ogólna. Komentarz. Art.1–116, Warszawa 2021, kom. do art. 10, Nb 107, s. 334].

Należy przychylić się do argumentacji wskazanej przez pierwszych przedstawicieli piśmiennictwa i w przedmiotowej sytuacji wskazać, że nieletni mogą ponieść odpowiedzialność karną na zasadach określonych w Ko-



Ważne  
dla  
praktyki

deksie karnym, jeżeli dopuścili się jednego z przestępstw enumeratywnie wskazanych w przepisie art. 10 § 2 KK w **wykonawczej formie współdziałania** (sprawstwa pojedynczego lub współsprawstwa), a także **niewykonawczych** form współdziałania (sprawstwo kierownicze, sprawstwo polecające, podżeganie oraz pomocnictwo).

**5. Odpowiedzialność karna nieletnich.** Wprowadzona regulacja daje podstawy do pociągnięcia do odpowiedzialności na zasadach określonych w Kodeksie karnym w sytuacji, gdy środki przewidziane w WspierResNielU nie przyniosły prewencyjnego rezultatu. Należy jednak pamiętać, że **wskazany w przepisie art. 10 § 2 KK katalog czynów zabronionych ma charakter zamknięty, a skazanie nieletniego za czyn nienależący do niego stanowi rażące naruszenie prawa materialnego** (wyr. SN z 9.3.2009 r., II KK 32/09, OSNKW 2009, Nr 1, poz. 642).

**6. Okoliczności sprawy.** Przez okoliczności sprawy należy rozumieć te, które wskazują na **stopień demoralizacji, pobudki popełnienia czynu, sposób jego popełnienia, planowanie popełnienia czynu, aktywność w grupie przestępczej** [por. O. Sitarz, w: M. Królikowski, R. Zawłocki (red.), Kodeks karny, t. I, 2021, kom. do art. 10, Nb 109, s. 335]. Przy badaniu okoliczności sprawy należy również brać pod uwagę **wszystko to, co składa się na pojęcie i stopień społecznej szkodliwości czynu**, zgodnie z przepisem art. 115 § 2 KK.

**7. Właściwości osobiste.** Przy badaniu właściwości osobistych sprawcy konieczne jest zwrócenie uwagi sądu na indywidualne cechy nieletniego. Są to **wiek, poziom rozwoju umysłowego, stan zdrowia, cechy charakteru, postawa sprawcy wobec istotnych wartości społecznych i stopień ich utrwalenia, zainteresowania nieletniego, stopień jego demoralizacji**. Istotne jest **zbadanie środowiska**, w którym nieletni przebywa, stosunków rodzinnych, czy ma on pełną rodzinę, czy w rodzinie panuje poszanowanie dla istotnych wartości społecznych, czy któryś z członków rodziny ma demoralizujący wpływ na nieletniego. Istotną sprawą są także **warunki bytowe rodziny nieletniego, sytuacja mieszkaniowa i materialna, stopień zaspokojenia uzasadnionych potrzeb nieletniego** [por. O. Sitarz, w: M. Królikowski, R. Zawłocki (red.), Kodeks karny, t. I, 2021, kom. do art. 10, Nb 112, s. 335]. W sprawach dotyczących nieletnich wskazuje się na szczególne znaczenie przeprowadzenia badań osobopoznawczych, które są obligatoryjne przed wydaniem orzeczenia o karze

[zob. A. Zoll, w: W. Wróbel, A. Zoll (red.), Kodeks karny. Część ogólna, t. 1, 2016, kom. do art. 10, teza 28, s. 182]. Zostało to potwierdzone także w judykaturze. Jak zasadnie stwierdził Sąd Najwyższy w postanowieniu z 24.6.1983 r. (III KZ 87/83, OSNKW 1983, Nr 12, poz. 87), ustalenie w postępowaniu przygotowawczym kompletnych danych o osobie nieletniego, w szczególności dotyczących jego zdrowia, stopnia rozwoju psychicznego i fizycznego, cech charakteru, jak również zachowania się oraz przyczyn i stopnia jego demoralizacji, charakteru środowiska, a także warunków jego wychowania, należy do podstawowych obowiązków organu prowadzącego postępowanie, bowiem brak tych danych uniemożliwia wydanie prawidłowego orzeczenia co do doboru odpowiedniego środka wychowawczego lub poprawczego albo odpowiedniego ukształtowania kary w wypadku orzeczenia jej na podstawie art. 10 § 2 KK. Ostatecznie sąd powinien brać pod uwagę osobowość nieletniego i dogłębnie rozważyć, czy osadzenie go w zakładzie karnym nie spowoduje utrwalenia społecznych poglądów oraz postaw (por. H. Kołakowska-Przełomiec, *Przestępczość i niedostosowanie społeczne nieletnich w genezie przestępczości dorosłych*, Wrocław–Warszawa–Poznań–Gdańsk 1977, s. 139).

**8. Pozostałe uwagi.** Podkreślić należy, że nieletniość przez ustawodawcę została potraktowana jako okoliczność wyłączająca winę, bowiem osoba, która nie ukończyła 17. roku życia, zgodnie z art. 10 § 1 KK niezdolna jest do zawnienia. W literaturze przyjmuje się, że taka osoba jest niedojrzała psychicznie, co pociąga za sobą brak kontroli mechanizmów własnego zachowania, oraz nie osiągnęła odpowiedniego stopnia rozwoju biologicznego, społecznego czy moralnego [por. K. Buchała, A. Zoll, *Polskie prawo karne*, Warszawa 1997, s. 243; J. Utrat-Milecki, *Pojęcie zbrodni a „zbrodnie dziecięce”*, w: L. Pytko, B. Głowacka (red.), *Okrucieństwo i zbrodnie dziecięca. Incydent czy znak czasu?*, Warszawa 2000, s. 21].

Z kolei ukaranie nieletniego sprawcy czynu zabronionego z art. 10 § 2 KK wymaga zgodnie z art. 1 § 3 KK udowodnienia, że w chwili popełnienia czynu miał on możliwość rozpoznania znaczenia swojego czynu oraz pokierowania swoim postępowaniem. Możliwość zatem rozpoznania znaczenia czynu przez nieletniego należy rozumieć tak samo, jak w przypadku ustalenia niepoczytalności.



Ważne  
dla  
praktyki

O ile jednak etiologia niepoczytalności czy ograniczonej poczytalności wywodzi się z patologicznej psychiki sprawcy, o tyle nierozpoznawanie znaczenia



czynu przez nieletniego ma swe źródło w niedojrzałości nieletniego, w nierozumieniu przez niego bezprawności działania, szkodliwości czy nieetyczności czynu oraz w niezdawaniu sobie sprawy ze skutków czynu. Podobnie niemożność świadomego pokierowania wolą i postępowaniem przez nieletniego wynika z silniejszej niż u dorosłych wrażliwości na wpływy zewnętrzne oraz mniejszej odporności na działanie tych wpływów z powodu niewyrobionych jeszcze hamulców etycznych czy moralnych. Wszystkie te mankamenty są zjawiskami normalnymi, ustępującymi w miarę rozwoju nieletniego, przy czym rozwój ten wykazywać może w stosunku do wielu różne odchylenia powodujące konieczność indywidualnych ustaleń w zakresie rozeznania [por. uchw. SN(7) z 14.8.1975 r., VI KZP 16/75, Legalis].

### **B.** Opinie podmiotów

Ustawa modyfikuje art. 10 KK określającego minimalny wiek odpowiedzialności karnej. W tym celu dodaje przestępstwo zgwałcenia w typie podstawowym do katalogu czynów zabronionych pozwalających na warunkowe odpowiadanie przez 15-letniego albo 16-letniego sprawcę takiego czynu na zasadach przewidzianych dla sprawców dorosłych.

Katalog wymieniony w art. 10 § 2 KK był w przeszłości modyfikowany przez ustawodawcę. Żadna ze zmian nie dotyczyła jednak przestępstwa zgwałcenia. Od samego początku jego funkcjonowania art. 10 § 2 KK odnosił się jedynie do art. 197 § 3, pozwalając na ściganie małoletnich poniżej 17 roku życia za popełnienie czynu karalnego odpowiadającego znamionami przestępstwu zgwałcenia w typie kwalifikowanym. Co istotne, katalog tych czynów nie został do nowej kodyfikacji karnej z 1997 r. wprost przeniesiony z poprzedniego Kodeksu karnego. Ten ostatni pozwalał na ściganie nieletnich powyżej 15 roku życia za popełnienie zgwałcenia w każdym z typów tego czynu. Można więc przyjąć, że decyzja ustawodawcy podjęta w 1997 r. miała w pełni świadomy charakter.

Uzasadnienie projektu nie wskazuje konkretnych powodów przemawiających za wprowadzeniem tej zmiany. Trudno za takie uznać, jedynie to, że przepisem tym objęty jest art. 280 KK, kryminalizujący naruszenie dobra niższego rzędu. Zdaniem HFPC, analiza funkcjonowania katalogu przestępstw zawartego art. 10 § 2 KK, a więc tych, za które nieletni mogą odpowiadać karnie jak dorośli, powinna raczej skłaniać do usunięcia z niego przestępstwa rozboju, zwłaszcza w typie podstawowym, a nie rozbudowywania go o nowe typy przestępstw. (...)

Szczególnie krytycznie, w kontekście art. 10 Kodeksu karnego, HFPC ocenia zamiar obniżenia minimalnego wieku odpowiedzialności karnej do 14 lat w przypadku typu kwalifikowanego przestępstwa zabójstwa. W ocenie Fundacji, tak **zasadnicza zmiana w zakresie zasad odpowiedzialności nieletnich wymaga przedstawienia szczegółowego uzasadnienia. W tym odwołania się do poglądów nauki z zakresu psychologii i pedagogiki resocjalizacyjnej.** Za zdecydowanie niewystarczające w tym względzie uznać należy odwołanie się do ustawodawstw karnych innych państw. W ocenie HFPC, rozwiązanie to otwiera drogę do dalszego, niekontrolowanego i nieuzasadnionego poszerzania drogi do wymierzania dzieciom odpowiedzialności *stricte* karnej. Z jednej strony przez dalsze obniżanie minimalnego wieku odpo-

wiedzialności karnej, z drugiej strony zaś rozbudowę katalogu przestępstw uzasadniających przeniesienie sprawy nieletniego z sądu rodzinnego do sądu karnego.

W tym kontekście HFPC pragnie przypomnieć, że Polska **zobowiązana jest do przestrzegania zasady dobra dziecka** wyrażonej w Konwencji o Prawach Dziecka. Jej art. 3 wymaga, aby **we wszystkich działaniach dotyczących dzieci podejmowanych przez ciała ustawodawcze, sprawą nadrzędna było najlepsze zabezpieczenie interesów dziecka**. Przepis ten, w naszej ocenie, sprzeciwia się pogorszeniu pozycji procesowej dziecka, nawet w wypadku, gdy podejrzane jest ono o popełnienie czynu karalnego odpowiadającego kwalifikowanemu typowi zbrodni zabójstwa.

Dodatkowo, warto zwrócić uwagę na rekomendacje Komitetu Praw Dziecka [Komitet Praw Dziecka, Komentarz Ogólny Nr 24 na temat praw dziecka w wymiarze sprawiedliwości (12.7.2022)]. Wskazuje on, że Państwa, które ustaliły minimalny wiek odpowiedzialności karnej na więcej niż 15 lat nie powinny pod żadnymi pozorami go obniżać. Z drugiej strony należy wspomnieć również rekomendacje Rady Europy, które zdecydowanie zalecają, aby wymiar sprawiedliwości wobec nieletnich zogniskowany był na idei reintegracji i resocjalizacji nieletnich [Rada Europy, Zalecenie Rec(2003)20 Komitetu Ministrów dla państw członkowskich dotyczące nowych sposobów postępowania w kwestii przestępczości nieletnich oraz roli systemu wymiaru sprawiedliwości wobec nieletnich (12.7.2022)]. Idei tej nie da się realizować, nieustannie poszerzając drogę nieletnich do odpowiadania na zasadach przewidzianych dla dorosłych i pozbawiając nieletnich możliwości skorzystania z szansy, jaką daje pobyt w zakładzie poprawczym.

Opinia HFPCz z 15.7.2022 r., s. 2–3

**Zdecydowane zastrzeżenia budzi natomiast projektowana zmiana do art. 10 KK polegająca na obniżeniu możliwości odpowiedzialności karnej do lat 14** [podkr. Autorów]. Projektodawca wprowadził zastrzeżenie, że dotyczy to wyłącznie tych spraw, w których okoliczności oraz stopień rozwoju sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste za tym przemawiają, a w szczególności, jeżeli poprzednio stosowane środki wychowawcze lub poprawcze okazały się bezskuteczne, jednak zmiana taka jest niespójna systemowo.

Podstawą odpowiedzialności karnej jest możliwość przypisania winy, będąca rezultatem rozpoznania przez sprawcę znaczenia swojego czynu w kontekście obowiązujących jednostkę norm społecznych i prawnych. **Możliwość dokonania takiej oceny zależy w znacznej mierze od indywidualnego rozwoju psychofizycznego, który przebiega w sposób bardzo zróżnicowany i jest zależny od zdolności genetycznych, jak i środowiskowych** [podkr. Autorów]. Ze względu na konieczność określenia pewnych stałych ram ustawodawca przyjmuje jako pewien standard uśredniony **limit oparty o możliwe do zaobserwowania przez lekarzy i psychologów cechy dojrzwania. Ustanowienie takiego limitu wiekowego odpowiedzialności karnej przewiduje art. 40 ust. 3 konwencji ONZ o prawach dziecka, choć konwencja ta nie określa samego wieku minimalnego odpowiedzialności** [podkr. Autorów]. Na świecie, w tym w Europie, przyjmowane są różne rozwiązania w tym zakresie, choć należy wskazać przykładowo, że próba obniżenia minimalnego wieku odpowiedzialności karnej na Filipinach poniżej 15. roku życia podjęta w 2019 r. spotkała się z negatywną reakcją UNICEF.

W przypadku polskiego systemu prawnego ustawodawca przyjął wiek 15 lat jako granicę, po przekroczeniu której dziecko jest w stanie co do zasady rozpoznać podstawowe znaczenie swoich czynów i dysponuje autonomią woli. Przykładowo osiągnięcie wieku 15 lat zostało przy-

jęte przez ustawodawcę jako granica ograniczonej zdolności prawnej (zgodnie z art. 15 KC), czy „wiek zgody”, po przekroczeniu którego dziecko może samodzielnie zdecydować o podjęciu współżycia seksualnego (art. 200 KK, a także może podjąć ograniczone zatrudnienie (art. 190 KP). Zupełnie niespójne systemowo jest założenie, że dziecko poniżej tego wieku dla potrzeb tych stosunków prawnych nie może dysponować możliwością rozpoznania swoich czynów, ale w zakresie prawa karnego stanowiącego ultima ratio możliwość taka istnieje. Wprawdzie rozpoznanie znaczenia najpoważniejszych czynów zabronionych takich jak zbrodnia zabójstwa powinna już w tym wieku być osiągalna dla przeciętnego dziecka, ale nie są jeszcze wystarczająco wykształcone mechanizmy panowania nad własnymi emocjami i kierowania swoim zachowaniem.

Zdecydowanie bardziej adekwatne i spójne systemowo rozwiązania w tym zakresie przewiduje zaprezentowany również przez Ministerstwo Sprawiedliwości projekt ustawy o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich (Nr UD 248). Z tego względu postuluję usunąć projektowaną zmianę art. 10 KK.

Opinia RPD z 5.10.2021 r., s. 2–4

**Nie ma jakiegokolwiek uzasadnienia obniżenie wieku odpowiedzialności karnej za przestępstwa z art. 148 § 2 i 3 KK do 14 lat.** Projektodawca nie wskazał na konkretne powody, które przemawiałyby za wprowadzeniem takiego rozwiązania. Nie ma podstaw, by sądzić, że w Polsce zdarza się wiele przypadków czynów z art. 148 § 2 i 3 KK popełnionych przez 14-latków. Znamienne jest, że po uchwaleniu art. 10 § 2a KK powstanie paradoks polegający na tym, że 14-latek będzie mógł trafić do zakładu karnego nawet na 30 lat, zaś nie będzie mógł legalnie podjąć decyzji o udziale w kontaktach seksualnych. Skoro ustawodawca uznaje, że niezależnie od sytuacji nie może on podjąć swobodnej decyzji o udziale w takich kontaktach, to zupełnie niezrozumiałym jest, dlaczego mógłby być na tyle dojrzały, by odpowiadać za zabójstwo zrealizowane w warunkach określonych w art. 148 § 2 i 3 KK. Jest to pogłębianie istniejących niespójności systemowych, jako że osoba 14-letnia – ze względu na uregulowania ustawy o zawodzie lekarza i lekarza dentystry – nie może też nawet współdecydować o swoim leczeniu, czy też, zgodnie z poglądem większości doktryny, wyrazić prawnokarnie relewantnego żądania, o którym mowa w art. 150 KK.

Rozwiązanie to budzi skojarzenia z systemem państwa totalitarnego, w którym to władza państwowa rozstrzyga arbitralnie, ile wolności i w jakich okolicznościach przyznać obywatelom: 14-latek jest na tyle wolny i dojrzały, by odpowiadać karnie za swój czyn i spędzić w więzieniu do 30 lat, nie jest zaś wolny i dojrzały, gdy chodzi o podjęcie decyzji o własnym postępowaniu w innych sferach życia społecznego, np. co do obcowania płciowego. Ponadto przepis ten nie został zsynchronizowany z przepisami dotyczącymi postępowania w sprawach nieletnich, co spowoduje chaos w stosowaniu tych regulacji w praktyce.

**Uregulowanie powyższe ma charakter czysto populistyczny, nie mający przełożenia praktycznego nie tylko ze względu na marginalną ilość przypadków, w których 14-latek dopuścił się czynu z art. 148 § 2 i 3 KK [podkr. Autorów].** W prawie polskim w dalszym ciągu obowiązuje zasada winy mająca charakter zasady konstytucyjnej, której źródłem jest art. 30 Konstytucji, jak też zakaz niehumanitarnego traktowania człowieka. **Pociągnięcie do odpowiedzialności karnej 14-latka i umieszczenie go w zakładzie karnym na okres wynoszący nawet 30 lat stanowi naruszenie zasady winy, jak też jest przejawem niehumanitarnego traktowania** [podkr. Autorów], tym bardziej gdy weźmie się pod uwagę, że przesłanką zastosowania przepisów Kodeksu karnego w omawianej sytuacji jest przyjęcie, że potencjalne

stosowanie środków wychowawczych lub poprawczych nie jest w stanie zapewnić resocjalizacji nieletniego. Pobyt w zakładzie karnym tym bardziej takiej resocjalizacji nie zapewni. Oznacza to, że jedynym powodem, dla którego chce się „zamknąć” 14-latek w zakładzie karnym jest jego izolacja, zabezpieczenie społeczeństwa przed niebezpieczeństwem, jakie może on stwarzać, **co jest sprzeczne z Konwencją o Prawach Dziecka.**

Opinia Krakowskiego Instytutu Prawa Karnego – Fundacja z 19.7.2022 r., s. 4–6

Kolejną propozycją, niezwykle niebezpieczną społecznie w naszej ocenie, jest modyfikacja zasad odpowiedzialności karnej nieletnich. Zasadniczo przewiduje się utrzymanie granicy wiekowej 15 lat dla wyjątkowo dopuszczalnej możliwości pociągnięcia sprawcy nieletniego do odpowiedzialności karnej za najcięższe przestępstwa, rozszerzając jednocześnie katalog o podstawowy typ przestępstwa zgwałcenia (dotychczas pociągnięcie nieletniego do odpowiedzialności karnej możliwe było wyłącznie w odniesieniu do typów kwalifikowanych np. znamiennym szczególnego okrucieństwa). W tym zakresie należy stwierdzić, że **przestępstwo zgwałcenia w jego typie podstawowym popełnione przez nieletniego (15–16 lat) wymaga raczej intensywnej pracy terapeutycznej z nieletnim, w tym seksuologicznej, nie zaś kierowania wobec niego prostej represji karnej. Po raz kolejny uwidacznia się nieznamość realiów pracy sądowo – prokuratorskiej w takich wypadkach** [podkr. Autorów].

**Bardziej jednak niebezpieczną propozycją jest obniżenie wieku odpowiedzialności karnej nieletniego do lat 14 w przypadku kwalifikowanych typów zabójstwa** [podkr. Autorów]. Na poparcie tego pomysłu przytacza się wyjęte z kontekstu i praktyki sądowej przykładowe granice wieku odpowiedzialności karnej, wskazując dla przykładu, iż w Anglii karze się już dzieci 10-letnie. Abstrahując od wyrwanych z kontekstu i praktyki orzeczniczej tzw. „normatywnych przykładów wieku odpowiedzialności karnej” należy stwierdzić, że **wszelkie dostępne powszechnie badania psychologiczne wskazują na wysoką niedojrzałość osób w tym wieku, a co z tym związane brak aksjologicznych przesłanek karania osób niedojrzałych emocjonalnie, a przez to nie w pełni odpowiedzialnych za swoje czyny** [podkr. Autorów]. To właśnie ten brak rozwoju psychicznego, niepełne ukształtowanie osobowości, jest powodem, dla którego takich osób nie karzemy, a próbujemy je właściwie ukształtować, bo przecież takie młode osoby trafiają do odpowiednich ośrodków psychoedukacyjnych, najczęściej o charakterze zamkniętym. Takie traktowanie nieletnich jest kanonem cywilizacyjnym naszego kręgu kulturowego. Trzeba także wskazać, że projektodawca nie wykazał, ile jest statystycznie takich przypadków popełnienia bardzo ciężkich czynów zabronionych przez nieletnich w wieku 14 lat, stąd po raz kolejny mamy do czynienia z instrumentalnym traktowaniem przepisów prawa karnego w celu osiągnięcia określonych celów socjologicznych, opierając się przy tym w dużej mierze nie na rzetelnej analizie sytuacji, ile na obawach i lękach społecznych. Tyle tylko, że przepisy prawa, a zwłaszcza prawa karnego tworzy się *pro futuro* w sposób abstrakcyjny i będą one miały zastosowanie do zróżnicowanych stanów faktycznych powodując zapewne zwykłą ludzką krzywdę, tym gorszą, że wyrządzoną dzieciom. Wprowadzenie odpowiedzialności karnej nieletnich po ukończeniu 14 lat na zasadach opisanych w kodeksie karnym budzi zasadniczy sprzeciw nawet w sytuacji, gdy ma to dotyczyć tylko odpowiedzialności za zbrodnię zabójstwa. **Domniemanie, że nieletni pomiędzy 14 a 15 rokiem życia ma dojrzałość społeczną pozwalającą mu przypisać winę jak dorosłemu jest naszym z dniem nieuzasadnione** [podkr. Autorów].

Opinia Lex Super Omnia z 12.7.2022 r., s. 5–6

Co do samego obniżenia granicy wieku do lat 14 w chwili czynu można mieć różne zdanie. **Jest faktem, że ciężkie przestępstwa popełniają niekiedy bardzo młodzi sprawcy, jednakże przesunięcie granicy odpowiedzialności jak dorosły do lat 14 wydaje się niebezpieczne, szczególnie wobec tego, że uznanie, czy zabójstwo zostało popełnione za szczególnym okrucieństwem lub w wyniku motywacji zasługującej na szczególne potępienie jest wobec nieostrych określeń użytych w § 2 punkt 1 i 3 w dużej mierze uznaniowe** [podkr. Autorów].

Oznacza to również, że już wobec sprawcy, który ukończył lat 14 będzie można zastosować karę 20 lat pozbawienia wolności (zob. propozycje zmiany art. 37 KK i art. 10 § 3, stanowiący, że w wypadku zastosowania art. 10 § 2 i 2a kara nie może przekroczyć dwóch trzecich ustawowego zagrożenia).

Opinia T. Gardockiej z 24.3.2022 r., s. 2–3



### **C.** Linia orzecznicza

#### **Odpowiedzialność sprawcy dorosłego za czyny popełnione w okresie nieletności**

Zgodnie z treścią art. 10 § 1 KK na zasadach określonych w ustawie z 6.6.1997 r. – Kodeks karny, odpowiada ten, kto popełnił czyn zabroniony po ukończeniu 17 lat. Tym samym odpowiedzialność karną określoną w ustawie Kodeks karny ponosi sprawca, który w czasie popełnienia czynu zabronionego miał ukończone 17 lat. W zakresie tej zasady ustawodawca wprowadził dwie modyfikacje. Pierwsza z nich polega na tym, że wyjątkowo sprawca, który nie ukończył 17 lat, a ukończył lat 15 i popełnił czyn wyczerpujący znamiona jednego z enumeratywnie wskazanych przestępstw (tj. czyn z art. 134, 148 § 1, 2 lub 3, art. 156 § 1 lub 3, art. 163 § 1 lub 3, art. 166, 173 § 1 lub 3, art. 197 § 3 lub 4, art. 223 § 2, art. 252 § 1 lub 2 oraz art. 280 KK), może odpowiadać na zasadach określonych w Kodeksie karnym, jeżeli okoliczności sprawy oraz stopień rozwoju sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste za tym przemawiają, a w szczególności, jeżeli poprzednio stosowane środki wychowawcze lub poprawcze okazały się bezskuteczne (art. 10 § 2 KK). Druga modyfikacja związana z ponoszeniem odpowiedzialności na zasadach określonych w ustawie Kodeks karny została określona w art. 10 § 4 KK, gdzie ustawodawca dopuścił, przy spełnieniu określonych warunków, możliwość odpowiadania sprawcy, który ukończył 17 lat, przed ukończeniem przez niego 18 roku życia, na podstawie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich [obecnie ustawy z 9.6.2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich – dop. Autorów].

Wyr. SN z 15.12.2021 r., V KK 588/21, Prok. i Pr. – wkł. 2022, Nr 4, poz. 1

#### **Brak podstaw prawnych ścigania osoby dorosłej za czyn popełniony w okresie nieletności**

Po uchyleniu art. 13 ustawy z 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich nie ma podstawy prawnej do pociągnięcia do odpowiedzialności i karanía według reguł wynikających z Kodeksu karnego osoby dorosłej za czyny karalne popełnione w okresie nieletności, o ile nie wyczerpują one znamion przestępstw wymienionych w art. 10 § 2 KK. Takiej podstawy nie daje regulacja zawarta w art. 18 § 1 pkt 2 ww. ustawy z 1982 r. [od 1.9.2022 r. nieobowiązująca]

jącej – przyp. Autorów], która określa co prawda właściwość sądu w takiej kategorii spraw, jednak pozbawiona normy materialnoprawnej, *de facto* stała się normą pustą.

Wyr. SN z 15.12.2021 r., V KK 588/21, Lex/el.

### **Odpowiedzialność nieletniego za kradzież rozbójniczą**

Jak wynika z dyspozycji art. 10 § 1 KK na zasadach określonych w Kodeksie karnym odpowiadać może jedynie osoba, „która popełniła czyn zabroniony po ukończeniu 17 lat”. Wyjątek od tej zasady dla odpowiedzialności za niektóre enumeratywnie wskazane czyny zabronione wprowadza art. 10 § 2 KK, lecz nie został wśród nich wymieniony czyn z art. 281 KK. Zgodnie z dyspozycją art. 18 § 1 pkt 2 ustawy z 26.10.1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (...) [uchylono ją z dniem 31.8.2022 r., została zastąpiona przez WspierResNielU – przyp. Autorów] pomimo powyższej sytuacji postępowanie o czyn z art. 281 KK mogło toczyć się przeciwko oskarżonemu na podstawie przepisów Kodeksu postępowania karnego przed „sądem dla dorosłych”, jeżeli zostało wszczęte po ukończeniu przez niego lat 18. W tej sytuacji jednak, zastosowanie powinien mieć przepis art. 13 NielU, który pozwalał na wydanie wobec nieletniego sprawcy czynu karalnego, który w dacie orzekania sądu miał już ukończone 18 lat, wyroku skazującego o wymierzenia kary (według reguł określonych w Kodeksie karnym) z obligatoryjnym zastosowaniu instytucji nadzwyczajnego złagodzenia kary.

Post. SN z 8.11.2018 r., II KK 384/18, Legalis

### **Pociągnięcie do odpowiedzialności karnej nieletniego sprawcy i wymierzenie mu kary 15 lat pozbawienia wolności z możliwością warunkowego przedterminowego zwolnienia nie wcześniej niż po odbyciu 10 lat kary. Kara dyscyplinarna wymierzona oskarżonemu w trakcie odbywania tymczasowego aresztowania jako okoliczność obciążająca przy wymiarze kary**

1. Nie jest rażąco niewspółmierna wymierzona przez sąd kara 15 lat pozbawienia wolności wobec nieletniego sprawcy, który dopuścił się wyjątkowo brutalnego zamachu na najdonioślejsze dobro chronione prawem, jakim jest życie człowieka i nie przejawiał żadnej krytycznej refleksji nad swym postępowaniem. Wysoka demoralizacja i dopuszczanie się coraz poważniejszych naruszeń porządku prawnego oraz całkowita nieskuteczność dotychczas podejmowanych względem niego środków wychowawczych, poprawczych, a wreszcie karnych pozwalają uznać, że mimo prymatu celów wychowawczych kary orzekanej w stosunku do osoby nieletniej w chwili czynu, orzeczenie kary w niższym rozmiarze, byłoby dla sprawcy nieuzasadnione, nadmierną, a przez to niewychowawczą pobłażliwością.

2. Za w pełni uzasadnione należy uznać wyznaczenie surowszego ograniczenia do skorzystania przez oskarżonego z warunkowego zwolnienia niż przewidziane w art. 78 KK w sytuacji, gdy w trakcie odbywania tymczasowego aresztowania w tej sprawie oskarżony został ukarany dyscyplinarnie poprzez umieszczenie w celi izolacyjnej na 14 dni w związku z podejrzeniem znęcania się wspólnie z inną osobą nad współosadzonym. Powyższe nie narusza zasady domniemania niewinności.

Wyr. SA w Katowicach z 23.11.2017 r., II Aka 484/17, Legalis

## **Opinia biegłego wskazująca na zasadność odpowiedzialności nieletniego na podstawie zasad z Kodeksu karnego**

Jeżeli opinia biegłego wskazuje na znacznie ograniczony wgląd oskarżonego w swoją osobowość i znacznie obniżony poziom krytycznej oceny własnej osoby, ale jednocześnie wskazuje na poprawne rozumienie zasad warunkujących poprawne współżycie społeczne oraz podstawowych norm prawnych, przy jednoczesnej niskiej ich internalizacji, to stopień rozwoju sprawcy pozwala, mimo nieukończenia przezeń 17 roku życia, na przypisanie mu winy i pociągnięcie go do odpowiedzialności karnej na zasadach określonych w Kodeksie karnym (art. 10 § 2 KK).

Wyr. SA w Katowicach z 23.11.2017 r., II AKa 484/17, Lex/el.

## **Bezwzględna kara pozbawienia wolności orzeczona wobec nieletniego jako samoistna przesłanka zwiększająca dolegliwość kary**

W sytuacji, gdy oskarżony odpowiada w procesie na podstawie art. 10 § 2 KK, samo wymierzenie bezwzględnych kar pozbawienia wolności zamiast środków poprawczo- wychowawczych, zwiększa dolegliwość kary. W takiej sytuacji nie można zarzucić, że tak orzeczone kary noszą cechy rażącej, niewspółmiernej łagodności.

Wyr. SA w Warszawie z 18.10.2013 r., II AKa 295/13, Legalis

## **Wymóg zasięgnięcia opinii celem diagnozy osobowości nieletniego przez sąd karny przed wydaniem orzeczenia skazującego na karę pozbawienia wolności**

Odpowiednie stosowanie przepisu art. 25 § 2 NielU na zasadzie art. 10 § 2 KK wymaga zasięgnięcia opinii w celu uzyskania kompleksowej diagnozy osobowości nieletniego przez sąd karny przed wydaniem orzeczenia skazującego nieletniego na karę pozbawienia wolności. Stosując bowiem regułę wnioskowania *argumentum a maiori ad minus*, należy dojść do przekonania, że skoro ustawodawca nakazuje zasięgnąć takiej opinii przed umieszczeniem nieletniego w zakładzie poprawczym, to tym bardziej powinno się to uczynić przed skazaniem takiej osoby na karę pozbawienia wolności. O ile jednak zasięgnięcie opinii na temat diagnozy osobowości nieletniego jest obligatoryjne, o tyle ustawodawca pozostawił sądowi pewną swobodę co do wyboru podmiotu mającego ją sporządzić. Co do zasady więc opinię taką powinni sporządzić specjaliści z rodzinnego ośrodka diagnostyczno-konsultacyjnego, jednakże sąd może zwrócić się o jej wydanie również do innej specjalistycznej placówki lub biegłego albo biegłych spoza takiego ośrodka (art. 25 § 1 zd. 2 NielU).

Wyr. SA we Wrocławiu z 6.11.2012 r., II AKa 311/12, Lex/el.

## **Przesłanki zastosowania wobec nieletniego normy zawartej w art. 10 § 2 KK**

Zastosowanie wobec nieletniego art. 10 § 2 KK wiąże się z koniecznością uwzględnienia okoliczności sprawy, właściwości osobistych sprawcy, to jest cech indywidualizujących nieletniego, w szczególności wyrażających się w jego poziomie rozwoju umysłowego, ilorazie inteligencji, stopniu demoralizacji oraz warunkach osobistych, co wykazać powinny przeprowadzone badania psychiatryczne, psychologiczne i osobopoznawcze. Chodzi o wykazanie, że w powszechnym



odczuciu nie zasługuje on na łagodniejsze traktowanie jako nieletni i za tym, aby odpowiadał, jak dorosły dodatkowo przemawiają ujawnione ujemne cechy osobowości sprawcy.

Wyr. SA w Gdańsku z 27.9.2012 r., II AKa 245/12, Lex/el.

### **Czas popełnienia czynu ciągłego w warunkach art. 10 § 2 KK**

Czasem popełnienia czynu ciągłego jest okres od pierwszego zachowania składającego się na ten czyn do zakończenia ostatniego z nich. Jeżeli jednak sprawca czynu zabronionego niewymienionego w art. 10 § 2 KK część zachowań składających się na czyn ciągły zrealizował jako nieletni, a pozostałe zachowania po ukończeniu 17 lat, to ponosi odpowiedzialność karną tylko za te zachowania, których dopuścił się po osiągnięciu tego wieku.

Wyr. SN z 25.11.2010 r., V KK 353/10, OSNKW 2009, Nr 12, poz. 106

### **Pojęcie „właściwości osobiste sprawcy” przy stosowaniu art. 10 § 2 KK. Konieczność odpowiedniego uzasadnienia stosowania surowszych warunków przedterminowego w stosunku do nieletniego przy przestępstwie zabójstwa**

1. Stosowanie przepisu art. 10 § 2 KK wymaga rozpoznania „właściwości osobistych sprawcy”, zatem i ustalenia przyczyn oraz stopnia jego demoralizacji. Rozważenie całokształtu przesłanek określonych w cyt. przepisie ma służyć odpowiedniemu ukształtowaniu kary. Do oznaczenia stopnia demoralizacji takiego sprawcy nie wystarczą same okoliczności sprawy, ale niezbędny jest całokształt zachowania nieletniego sprawcy. Ustalenie tych przesłanek wymiaru kary powinno nastąpić m.in. na podstawie opinii psychologicznej, która by tego aspektu opiniowania nie pomijała, inaczej niż stwierdza się w badanej sprawie.

2. Z pewnością nie wystarczy do uzasadnienia stosowania surowszych warunków przedterminowego zwolnienia stwierdzenie, iż oskarżeni „być może wreszcie zrozumieją rażącą naganność swojego zachowania”. Tak orzekając, trzeba wykazać, dlaczego warunkuje się takie zwolnienie odbyciem 40 lat pozbawienia wolności, graniczącym praktycznie z faktyczną eliminacją możliwości zastosowania przedterminowego zwolnienia z kary, a w stosunku do nieletniego – warunkuje się je odbyciem 20-letniego okresu kary.

Wyr. SA w Krakowie z 5.11.2008 r., II AKa 87/08, Legalis

### **Orzeczenie kary w stosunku do nieletniego a zarzut naruszenia prawa materialnego**

Oczywiście zasadna jest kasacja od orzeczenia wydanego z rażącą obrazą prawa materialnego art. 10 § 1 KK, polegającą na osądzeniu osoby, która nie ukończyła 17 lat w momencie popełnienia czynu zabronionego, za przestępstwo z art. 279 § 1 KK.

Wyr. SN z 7.4.2006 r., III KK 33/06, Lex/el.



[Przejdź do księgarni →](#)